

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“



Adres redactie: ds H. Amelink, Lekdijk 82 b, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Rotterdamse Rijweg 174, Rotterdam-8

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

PSALM 125

Het psalmboek en de dadels
van Hassan

In een verloren ogenblik ('t is lang geleden) greep ik eens naar een boek over de vierde dimensie. Verloren tijd, denkt u misschien. Toegegeven: wiskunde is bepaald niet de sterkste kant van theologen, gunstige uitzonderingen daargelaten — waarbij ik mezelf niet tot de uitzonderingen reken, stel dat ik me tot de vakgroep der theologen mag rekenen. De logica van theologen wordt dan ook gelogenstraf door hun met voorliefde gebezigde uitvlucht: de natuur is sterker dan de leer.

Intussen zie ik nog steeds geen kans me een voorstelling te vormen van zoiets als een „gekromde ruimte“, zelfs niet met behulp van een veelzijdig man als drs H. van Praag, die indertijd voor het gemene volk enkele kolommen wijdde aan deze zaak.

Toch realiseer ik me opeens, dat de eerste de beste bijbellezer al lang geleerd heeft in vier dimensies te denken. Bekende begrippen als Sodom en Egypte, Jeruzalem en Babel hebben in het Nieuwe Testament er een onvermoede, nieuwe dimensie bij gekregen. Israël is meer dan Israël en het paradijs van Gen. 1 biedt in Op. 22 een weidser perspectief. Het begrip „Einmaligkeit“ blijft gehandhaafd en wordt tegelijk tot een nieuwe, hogere macht verheven vanwege het typerende van zoveel oud-testamentische situaties. Wij hebben er mee te maken omdat ze wezenlijk ook met ons te maken hebben. Dat mag mee een verklaring zijn waarom bijvoorbeeld de psalmen ons alle eeuwen door zo aanspreken. Het verleden is hoogst actueel en biedt een ver-reikend perspectief. 't Doet denken aan de overtreffende trap van die vindingrijke koopman: de dadels van Hassan zijn groter dan ze zijn. Of aan de excellente titel: lees maar — er staat meer dan er staat. Daarvoor hebben ook „moderne“ theolen oog, hoe onlogisch hun paradoxen ook schijnen. Niet de natuur is sterker dan de leer, maar Gods werkelijkheid gaat menselijke logica te boven. Dat diende zelfs (of juist) theologen tot bescheidenheid te manen.

Een berg van troost

't Loont de moeite, wanneer we ons Israëls situatie sinds het vertrek uit Babel proberen in te denken. De reis vordert, een reis van tenminste vijf maanden (Ezra 7:9). De weken en maanden verstrijken. Geen wonder dat, naarmate zij dichter bij het doel van de reis komen, hun gedachten zich hoe langer hoe meer gaan bezighouden met Jeruzalem en het oude beloofde land. Via contact met karavananen doen zij de nodige inlichtingen op, en die zullen niet altijd even bemoedigend zijn... Ze ontveinzen zich niet, blijkens deze psalm, dat ze voor grote moeilijkheden zullen komen te staan. Bij deze ophanden zijnde intocht zullen ze hun bedje niet gespreid vinden.

Daar heffen Israëls zangers uit de stam van Levi, de zonen van Asaf (Ezra 2:41), een nieuw lied aan. Ze volgen Israëls zorgelijke overpeinzingen op de voet en zorgen voor (bege)leiding. Hoor: wie op den HERE vertrouwen, zijn als de berg Sion...

Dat is voor Israël een schot in de roos! De berg Sion — daar gaan zij heen; die kennen zij, hetzij uit de verhalen, hetzij nog uit eigen aanschouwing (Hagg. 2:4; Ezra 3:12, 13).

Als de berg Sion... er zijn bergen genoeg, in Kanaän en in de woestijn waar Israël doorheen trekt.

Waardoor onderscheidt deze berg zich van de andere? Niet door zijn hoogte, wel doordat dit de berg van Gods keuze is, zegt Ps. 68:16 v.v. in één adem. Als God kiest, gaat zijn voorkeur niet uit naar het machtigste volk, het grootste land, de hoogste top. Hij begeert Sion. En wat dat inhoudt laat hij door Jesaja weten: wat zal men den gezanten des volks antwoorden? Dat de HERE Sion gegrondvest heeft en dat daarin de ellendigen van zijn volk zullen schuilen (Jes. 14:32). De berg van Gods keuze is de berg van Israëls troost.

Een muur van veiligheid

De breukvlakken in de ruïnenheuvel van het nabij gelegen Jericho spreken van herhaaldelijke

aardbevingen in die streek. Maar zolang (Mt. 27:51; 28:2) God dáár zijn woning kiest, is Sion de berg die niet wankelt, maar tot in lengte van dagen blijft. Het „zit“ wel goed met Sion — het zit ook goed met het volk dat op Sions God zijn vertrouwen vestigt. De hele wereld moge op zijn grondwesten schudden, wie hun hoop op Jahweh bouwen blijven ongeschokt in hun geloof. Israël raakt er niet onder — alle te verwachten moeilijkheden ten spijt.

Als de berg Sion — dat roept in de herinnering van de dichter een mooi tafereel op. Hij weet 't nog van vroeger, lang geleden: rondom Jeruzalem (berg en stad zijn één) zijn bergen... Eén exegeet spreekt van de verrassing en ontgoocheling van allen die zich Jeruzalem als „hooggebouwde stad“ voorstellen. In alle vier de windrichtingen zie je bergtongen die 20-30 meter boven de stad uitsteken.

„Ten Oosten van Jeruzalem verheft zich de rug van de Olijfberg met de witte kale weg naar Jericho, slingerend langs heuvels, die de kleur hebben van hyena's en jakhalzen“. In het Zuiden: de berg des bozen raads (Joh. 11:47-52), mogelijk de Goath van Jer. 31-39. Ten Westen is er een geleidelijke stijging van de bodem — op een hoge heuvel van 819 m. is daar de waterscheiding, misschien de Gareb van Jer. 31:39. Tenslotte is er de met de Olijfberg samenhangende bergrug in het Noorden.

Midden tussen deze toppen, en 20 tot 30 meter lager, ligt dus de berg Sion. Het beeld is duidelijk: Jeruzalem is een bijna oninneembare vesting, wie het wil aanvalen moet eerst de muur van bergen rondom, top voor top, veroveren. Nu — zó veilig en onaanastbaar is Israël. Rondom Jeruzalem zijn bergen — en de HERE is rondom zijn volk. Israël is veilig omsloten — van nu aan tot in eeuwigheid!

Een volk van vrede

Daarom heeft de dichter moed en vertrouwen: voorzeker, de schepper der goddeloosheid zal niet blijven rusten op het erfdeel der rechtvaardigen. Kanaän is Israëls erfdeel, hun door het lot toegevozen (vgl. Joz. 18; Ez. 47). Maar Israëls rechtvaardigen, die hun hoop en vertrouwen op den HERE vestigen, zien hun erfdeel overheerst door goddelozen die van Jahweh niets willen weten. Niet alleen bezetten Tyrus (zie Ez. 25 en 26) en de Samaritanen (2 Kon. 17) het Noorden, in het Zuiden hebben omwonenden zich o.l.v. Edom van Kanaän meester gemaakt. Babels dochter (Ps. 137:7) is bijzonder boosaardig: ... die beide volken en die beide landen

zullen mij toebehoren; wij nemen ze in bezit — hoewel de HERE daar was... (Ez. 35:10). Edom voert de scepter over Kanaän — en hoe! Ammon, Moab en Filistea zijn al niet beter (Ez. 25). De diepste grond is haat tegen Israëls verkiezende God, en het feitelijk gevolg: de harde scepter (roede, vgl. Ps. 2:9) der goddeloosheid.

Nu bestaat Israël niet uit sukkels, die alle onrecht gelijkmoedig als een onontkoombaar noodlot aanvaardden. Hun handen jeuken. Hoe verleidelijk is het, het recht in eigen handen te nemen. God, op wie zij vertrouwen, moge hen ervoor bewaren dat zij hun handen „uitstrekken naar onrecht“, hun handen vuil maken. Een situatie als beschreven in Ezra 4 vraagt erom. Maar... de zachtmoedigen zullen de aarde beërven.

Waarom? Omdat ze zo zachtmoedig zijn? Ja, maar hun zachtmoedigheid (vgl. Op. 6:9-11) is gegrond in een onwankelbaar vertrouwen op de HERE. Daarom sluit zij nòch het gebed uit: doe goed, HERE, aan de goeden en aan de oprechten van hart, nòch de stellige zekerheid: hen, die zich tot kronkelpaden neigen, zal de HERE mét de bedrivers van ongerechtigheid doen vergaan. De laatsten, die openlijk stelling nemen tegenover God en zij die zich in duizend bochten wringen om Gods soevereine voorkeur ongedaan te maken (Ezra 4, Neh. 4 en 6) zullen niet slagen in hun opzet. Gods trouw is garantie voor Israëls vrede, een vrede die herstel impliceert. Dus krijgt de oude priesterzegen een nieuwe, veelzeggende formulering: vrede zij over Israël!

IN DIT NUMMER

Pagina 29

Ds E. R. Postma,
Psalm 125

Pagina 30

Prof. C. Veenhof,
Tragiek der „vrijkerken“

Pagina 31

Ds H. Amelink,
Sombere kanttekeningen
bij een sombere visie

Pagina 32-33

D. W. L. Milo,
Rafelfiguren

Ds C. P. Plooy,
De brief van Jakobus

Pagina 34

Mej. C. J. Verburg,
Ouderverenigingen

Ds J. Meester,
Boekbespreking

C. VEENHOF - KAMPEN

Tragiek der „vrije kerken”

Een van de boeiendste facetten van de kerkhistorische studie is het napluizen van de levensgang van een persoon of een enkele kerk. Je komt dan dicht bij het eigenlijke, bij het hart van het leven der kerk dan wanneer je je bezig houdt b.v. met de z.g. „algemene” of de „vaderlandse kerkgeschiedenis”. Dan ontvang je meer globaliserende en daarom ook meer abstracte informatie. Zo heb ik in de loop der jaren met groot plezier de ontwikkelingsgang van een aantal z.g. „vrije kerken” nagegaan. D.w.z. van kerken die zich niet in een kerkverband lieten opnemen. Ik wil daarvan nu iets vertellen.

■ J. A. Wormser

Het eerst noem ik de gemeente van Wormser.

Velen zullen hem wel kennen als de schrijver van dat prachtige boek **De Kinderdoop**, waarvan nog vlak voor de oorlog een nieuwe — ik meen de vijfde — druk uitkwam.

Wormser was deurwaarder in Amsterdam.

Hij was — en dat zegt wat! — een vriend van de aristocraat Groen van Prinsterer. Deze schreef van hem na zijn sterven: Wormser was „een christen, wiens vriendschap en voorlichting ik, als een der uitnemendste voorrechten die mij te beurt gevallen zijn, herdenk. Van wien Da Costa, in de crisis van 1853 schreef: „Wat voortreffelijke kop en wat karakter daarbij! Ware ik koning of minister, hij bleef geen half uur langer deurwaarder.” Een man wiens invloed, door geschrift en wandel, ter hanhaving van de christelijke volksgeest en onberekenbaar en (althans bij vele machtigen en edelen en wijzen naar de wereld) onopgemerkt is geweest. Wormser was gelovig Christen van uitstekende begaafdheid... Niemand wellicht heeft hem geëvenaard in het algemeen verstaanbaar maken van het Christelijk-historisch beginsel, toepasselijk op Kerk, Staat en School.”

Zó'n oordeel van zó'n man is geen kleinigheid.

Wormser ging in Amsterdam „met de Afscheiding mee.” Maar hij kwam al gauw in een scherp conflict met de destijds zeer hiërarchische en harde v. Velzen, van wie prof. Bouwman schreef dat hij allen die hem in de weg stonden onschadelijk maakte. Wormser stond zeer kritisch tegenover een kerkorde en synoden. Van Velzen daarentegen beschouwde een kerkorde zo ongeveer als een goddelijke wet.

Kerkelijk Leven

Het gevolg van dit conflict was dat Wormser met nog een ouderling en twee diakenen werd geschorst. Wormser en de zijnen vormden toen een soort vrije gemeente. Hij schrijft daarover enthousiast.

Ten gevolge van de tweespalt in de Afscheiden kerk in Amsterdam, zo informeert hij Groen, „hebben wij **vereniging van gelovigen** op de voorgrond gesteld; zodat hier thans een kring van gelovigen bestaat, waarvan niemand tot „**Afscheiding**” gehouden. De Gereformeerde Belijdenisschriften liggen ten grondslag, maar voor het overige is ieder voor zich Hervormd of Afscheiden genaamd. Deze leden worden bestuurd, — maar zo, dat besturen bestaat in voorgaan en leiden. Bij hen openbaart zich Christelijke werkzaamheid en deelneming aan alles, wat zulks enigszins verdient; er is een ongedwongenheid in bewegingen, die tevens door gehele overeenstemming, liefde en vrede gekenmerkt wordt.”

Het beeld dat Wormser van deze gemeente geeft lijkt veel op het portret van de eerste Christelijke kerk zoals de Handelingen dat tekent. Voortdurend schrijft Wormser aan Groen over zijn „gemeente”. Wormser wil van een strakke organisatie niet weten! Wel van Afscheiding! Ik kan mij, zo schreef hij, „geen reformatie en gemeenschappelijke werkzaamheid overeenkomstig het Evangelie **zonder het ontstaan van gemeenten** en geen ontstaan van gemeenten **zonder afscheiding**, die altoos in **vereniging** opgesloten ligt.”

Wormser is de voorganger van deze gemeente, hij „preekt” er voor en catechiseert.

Maar in 1851 wordt na geweldige tegenstand de orthodoxe ds Hasebroek in de Herv. Kerk van Amsterdam beroepen. En dan leest men opeens in een brief van Wormser: „Wij hebben in de maand november (van 1851) onze godsdienstige samenkomst, die twaalf jaren bestaan heeft, ontbonden. De vrienden gaan nu ter kerk bij ds Hasebroek, Smitr, van Staveren, Schwartz, De Liefde. Hasebroek vooral maakt veel opgang. Mijn gezin is doorgaans 1½ uur vroeger dan de predikant in de kerk, en vindt dan reeds de kerk vol. Hij predikt uitnemend; meer, gelijk men noemt, Evangelisch, dan karakteristiek Gerefor-

meerd, hetgeen hem nog al verwijtingen van de steile richting berokkent. Ik ben met hem afgesproken dat mijn twee oudste kinderen, zo de Heer wil, na nieuwjaar bij hem zullen komen catechiseren om in de Hervormde kerk belijdenis af te leggen. Mijn vrouw en ik maken geregeld van de Hervormde kerk gebruik; maar om aan te sluiten, moet de Hervormde kerk de Afscheiden meer naderen, want wij kunnen niet komen als dwalender, en mogen de liberalen door onze komst niet sterken.”

De „gemeente” van Wormser verdwijnt.

Zijn kinderen brengt hij onder „het juk der hiërarchie”, dat hij steeds zo scherp kritiseerde.

En na een poos buigt hij ook zichzelf daaronder.

■ Scholte

Naast Hendrik de Cock is Scholte de grote figuur bij de Afscheiding van 1834.

Scholte is het zelfs geweest die De Cock de laatste stoot heeft gegeven die nodig was om hem tot Afscheiding te brengen.

Geheel anders dan voor De Cock is voor Scholte die Afscheiding geen probleem. Als hij geschorst wordt scheidt hij zich om zo te zeggen per kerende post van het Ned. Herv. Kerkgenootschap af! Scholte kan geweldig preken. Twee, drie uur lang. En de mensen luisteren ademloos. Men noemt hem „een wonder Gods”. De kerk is voor hem een verzameling van gelovigen, die hun eenheid vinden in Christus. Hij zal jaren na de Afscheiding verklaren dat hij het beste zou gedaan hebben na zijn schorsing als Ned. Herv. predikant „eenvoudig voort te gaan met prediken en dopen en gemeenschap houden met de gelovigen in de breking des broods en gebeden zonder zich in te laten met kerkelijke organisatie.”

Zijn ideaal is een vrije vergadering van gelovigen die niet gebonden aan een bepaalde confessie of organisatie, zich „vrij” en „onbelemmerd” ontplooiën kan. In de Afscheiden kerken veroorzaakt hij veel verwarring. Hij, de tegenstander van kerkelijke organisatie, maakt nota bene, voor de kerken waarin hij de leiding heeft — die van Zuid-Holland, Beneden-Gelderland, Noord-Brabant — een eigen kerkorde!

Ten slotte wordt hij — op ondeugdelijke gronden — geschorst. Daar trekt hij zich evenwel niets van aan! Hij wordt er niet eens boos om. Later verschijnt hij zo maar weer op een synode van de Afscheiden kerken. Maar in de genoemde provincies veroorzaakt zijn optreden een grote ravage. Kerken scheuren. Veel afscheiden keren terug naar de Herv. Kerk. Nog meer worden ervan weerhouden zich bij de Afscheiden Kerken aan te sluiten.

In 1846 gaat hij met honderden van zijn volgelingen emigreren.

Hij sticht de stad Pella in de staat Iowa.

Nu kan hij, door niemand gehinderd, zijn kerkelijke idealen ver-

werkelijken. Een christelijke kerk zonder meer. Geen kerkorde. Geen aansluiting bij andere kerken. Een volledig zelfstandige gemeente. Het gaat eerst prachtig. Maar al spoedig komt er in zijn gemeente ruzie, twist, scheuring. In Pella wordt Scholte nog tweemaal geschorst!

Scholte is recordhouder wat betreft de kerkelijke schorsingen. Hij heeft er vier op zijn naam staan!

Scholte's schoonzoon, Nollen, die hem sympathiek gezind was schreef van hem: „Het viel hem zwaar met anderen saam te werken waar zulks het nakomen van vastgestelde regels vereiste, en hij gaf niet onduidelijk te kennen, dat zijn deelneming in de synoden der Afscheiden kerken hem berouwde.”

Een biograaf van Scholte schrijft: „Nergens, in de Hollandse koloniën (van de Verenigde Staten) verdeelde zich het volk in zoveel verschillende groepen, die **richtingen** vertegenwoordigden, als juist daar. Veel van wat in Pella gebeurde, had in een geregeld kerkverband niet kunnen gebeuren.”

Een groot deel van Scholte's gemeente sloot zich na enkele jaren aan bij de „Hollands Geref. Kerk”, waarin Van Raalte een leidende rol speelde.

Het gedeelte dat trouw bleef aan Scholte is in de loop van de tijd verdwenen, opgelost in andere kerken.

Een ongelofelijke tragiek.

Want ondanks zijn typische eigenaardigheden en bijzondere ideeën juist daar. Veel van wat in Pella Scholte is een paar jaar na zijn dood ontbonden, opgelost in andere kerken.

■ Jan de Liefde

Jan de Liefde is een van de boeiendste figuren uit het Reveil van de vorige eeuw. Hij was geestig, levendig in spreken en optreden, altijd recht op de man af, een vurige, welsprekende prediker, diep bewogen met de geestelijke, sociale en materiële ellende van de paupers en in en boven dat alles een oprecht christen, die maar een passie kende: te roemen in het kruis van Christus.

Voor al is De Liefde bekend geworden als volksschrijver. Als zodanig noemt Groen van Prinsterer hem zelfs geniaal.

De Liefde schrijft reeksen verhalen, bijbelverklaringen, een Algemene Geschiedenis in twee dikke delen. Hij vult jarenlang een christelijk weekblad: „Timotheus”, „De Handwijzers”, „Volksmagazijn voor burger en boer”. Vooral ook is hij bekend geworden door zijn leesboekjes voor de lagere school. Die betekenden in die tijd een vernieuwing van het leesonderwijs! Hij maakte ook kinderlandjes: „Klokje klinkt”, „Er gaat door alle landen”, maar ook „Van U zijn alle dingen” zijn creaties van De Liefde.

De Liefde was oorspronkelijk doopsgezind. Hij studeerde voor predikant op het seminarie der Doopsgezinden in Amsterdam. Toen hij de pastorie in ging — te Woudsend — waren zijn opvat-

tingen geheel in overeenstemming met „de geest der eeuw”: „alleszins goedsdienstig en op braafheid bedacht”. In zijn tweede gemeente, Zutphen, — ze bestond uit 40 leden! — kwam De Liefde tot bekering. Van toen af preekte hij Jezus Christus en de verzoening door zijn bloed. De gemeente wees deze prediking en bloc af! De kerk kwam wel stampvol, maar het nakroost van Menno Simons liet zich er niet meer zien.

Die toestand was onhoudbaar. De relatie met de Doopsgezinde kerk werd verbroken. De Liefde gaat in een lokaal preken. Na een poos sticht hij een vrije kerk: „De Apostolisch-Christelijk-Afgescheiden Gemeente”. Zijn ideaal daarvoor is: „vrij te zijn van alle menselijke heerschappij en gezag; noch naar Synoden, noch naar Conciliën; noch naar Classen en Ringen, noch naar iets ter wereld geregeerd te worden, maar als de vrije Gemeente van Christus pal te staan rondom de banier Zijns kruises.”

Maar na korte tijd vertrekt De Liefde met het oog op andere arbeid naar Duitsland! En — de nieuwe gemeente in Zutphen verdwijnt.

Een paar jaar later is De Liefde in Amsterdam. Daar ontplooit hij zijn activiteit tot ongekennde hoogte. Hij preekt elke zondag, leidt een evangelistenschol¹⁾, werkt in „de Jordaan” met behulp van zijn vereniging „Tot heil des volks”, die naai-, brei-, kleuter- en lagere scholen opent en onderhoudt. Ook zondagsscholen en kinderkerken worden door deze vereniging in het leven geroepen. De Liefde krijgt na verloop van tijd een groot kerkgebouw tot zijn beschikking, met de nodige lokalen voor catechisatie, kinderkerk, naaischool. De kerk was een solied gebouw met drie galerijen, een orgel! Het ging alles prachtig.²⁾

Oorspronkelijk ging het De Liefde alleen om prediking. „Mijn prediking is niets anders dat een eenvoudige Evangelisatie, zonder gemeentelijk verband.”

Maar dat vanandert. Ruim twee jaar na de in gebruik neming van de nieuwe kerk wordt door De Liefde een „Vrije Evangelische Gemeente” gesticht. „Lidmaten der Gemeente zijn al degenen die na voorafgaand onderzoek der ouderlingen en voorstelling aan de Gemeente, door openbare belijdenis en ondertekening van de grondslagen en reglementen der Gemeente, tot haar toegelaten zijn”. „Geen lid der Gemeente mag tevens lid ener andere Gemeente zijn.”

Maar de vreugde was van korte duur.

Er komen financiële moeilijkheden! De mooie kerk moet verkocht worden. De Liefde gaat van armoe naar Engeland. Hij schrijft daar een massa „stories” die graag worden geplaatst. Maar de gemeente kwijnt. Ze kerkt nog een poos in het lokaal van „Het heil des Volks” in de Willemstraat. Maar in 1888 of '89 wordt zij voor opgeheven verklaard.

Gelukkig belafde De Liefde dat niet meer. Hij was in 1869 gestorven.

☆☆☆

Dit is de tragedie van enkele kerken die „vrij” wilden zijn, „vrij” ook ten opzichte van de zusterkerken.

Ik zei: van enkele „vrije” kerken. Ik zou nog een hele rij van soortgelijke verhalen kunnen vertellen. Er waren „vrije” kerken in Middelburg, in Moerdijk, in Ermelo, in Heerde, in Woubrugge en nog veel plaatsen meer. Ze zijn alle ondergegaan.

Wat de oorzaak daarvan was?

Zou het niet zijn omdat deze kerken geen ernst maakten met de realiteit dat alle kerken van Christus tezamen óók lichaam, kerk van Christus zijn? En dat ze daarom moeten samenleven en samenwerken? Zou het niet zijn, omdat deze kerken het niet beleefden dat er een band is tussen de kerken, een band, die door Christus zelf is gelegd en in Hem vastligt? Zou het niet zijn, omdat ook van de afzonderlijke kerken geldt dat als een lid van het lichaam wordt afgesneden, dat niet meer echt „leven” kan?

En zou ook (de latere professor) Gunning nit een pijl in de roos

hebben geschoten toen hij als tweede predikant —, naast De Liefde — van de Vrije Evangelische gemeente was beroepen, voor die roeping bedankte, o.a. omdat een gemeente als die van De Liefde „staat of valt met haar stichter en voorganger”?

En zou het ook niet zó zijn dat de overtuiging of het karakter van de mannen die een dergelijke „vrije” gemeente begeren en realiseren gemakkelijk de oorzaak daarvan worden dat de door hen gestichte gemeenten tot ontbinding overgaan.

De weg van de kerken van Christus in deze wereld is, óók wat hun samenleven en samenwerken betreft, een smalle weg. Een smalle weg tussen de afgronden van hiërarchie en bande-loosheid.

¹⁾ Daarin werden een aantal vurige evangelisten opgeleid. O.a. E. Gerdes, schrijver van een groot aantal (fel antipapertische) verhalen, dichter van: „Er ruist langs de wolken”.

²⁾ Die kerk stond met het front naar de vroegere Nieuwerzijds Achterburgwal, de tegenwoordige Spuistraat. De Liefde woonde op de Bloemengracht.

H. AMELINK — LANGERAK

Sombere kanttekeningen bij een sombere visie

In het laatst verschenen nummer van „Nederlandse Gedachten”, het officieel orgaan van de A.R.P. staat een artikel van dr W. de Kwaadsteniet over de C.D.A., met een antwoord van drs J. de Koning, waarnemend voorzitter van de A.R.P. Zijn artikel heeft als opschrift „Kanttekeningen bij een sombere visie”.

Dr De Kwaadsteniet komt in zijn artikel tot de conclusie dat het streven naar een verder gaan in de richting van een C.D.A. niet noodzakelijk en ongewenst is. Zijn belangrijkste argument vind ik wel: „In de eerste plaats is de zaak van een christelijke partij, zoals wij dat bedoelen, rond het C.D.A. niet voldoende gewaarborgd”.

Met een C.D.A. wordt bedoeld een nederlandse christelijke democratische unie. Nu, een echte christelijke partij is er niet meer gewaarborgd, zo stelt dr De Kwaadsteniet.

Nu, dan moet het natuurlijk niet gebeuren. Dan zouden de stappen, die al gedaan zijn, ongedaan moeten worden gemaakt. Dr De Kwaadsteniet stelt dat we niet moeten doen of er eenheid is, die er in werkelijkheid niet is. Dat die eenheid er niet is, kan iedere kiezer duidelijk zien.

Drs De Koning vindt dat een sombere visie. Om verschillende redenen. Eén daarvan: „er is dus geen sprake van het persen van de drie christelijke partijen in één organisatorische partij. Wij gaan wel als zelfstandige partijen een nauwe samenwerking aan:

— stoelend op dezelfde wortel des geloofs (A. Kuyper);
— uitgaande van een gezamenlijk

politiek program;

— gesteund door een lange geschiedenis van politieke samenwerking in vele coalitie kabinetten;

— in het perspectief van de eenheid van christelijke politieke partijen.”

☆☆☆

Deze argumentatie vind ik nu somber.

Als dr Kuyper ooit zich vergist heeft dan is het wel toen hij zei dat we met de R.K. stoelen op één wortel des geloofs. Misschien had Kuyper een dergelijke uitspraak nodig om de schoolstrijd te winnen samen met de R.K.S.P. Het woord geloof kan hier niet anders betekenen dan de inhoud van het geloof. Nu, welke gemeenschappelijkheid is er tussen de paus en ons? Een reformatisch-christen is per definitie anti-papistisch. Niet in de zin van dat we onze medeburgers, die lid zijn van de roomse kerk politieke rechten moeten onthouden of iets dergelijks. Maar wél in die zin dat het onmogelijk is enig respect te hebben voor een man die zich heilige vader laat noemen, in regelrechte strijd met wat de Heiland ons bevolen heeft. En nog steeds is de mis in de grond van de zaak een vervloekte afgoderij. Ik neem aan dat drs De Koning ook lid is van een gemeente die dit belijdt. Laten we niet doen alsof we met mensenverreiders en (in de grond van de zaak) afgodendienaars een gemeenschappelijk geloof hebben. Kuyper mocht ten koste van alles de schoolstrijd hebben willen winnen. Maar was dat maar nooit gelukt! De huidige puihoop die

het christelijk onderwijs is, is wel een bewijs dat we de weelde van het winnen van de schoolstrijd niet hebben kunnen verdragen.

☆☆☆

Een lange geschiedenis van politieke samenwerking in kabinetten is natuurlijk geen argument. Het land moet geregeerd worden. Het is om met Roolvink te spreken principieel gezien lood om oud ijzer of je dat nu doet met de C.H.U. en de K.V.P. of met de P.v.d.A. of de Liberalen. Het is zelfs wel een beetje lachwekkend dat dit argument gebruikt wordt juist nu de A.R.P. samenwerkt met de P.v.d.A. en met drs Gruyters („twee duizend jaar onbetrouwbaar christendom!”). Het is ook innerlijk tegenstrijdig om te stellen: er is geen sprake van een persen naar één organisatorische partij en tegelijk te zeggen: we hebben wel het perspectief van die ene partij.

Hoe Roolvink en Schakel in dit alles zich kunnen vinden is me een raadsel. Hoe Aantjes zich erin kan vinden evenzo. De Gereformeerde Bond in de Ned. Herv. Kerk zal het hem echt niet in dank afnemen. En uit die hoek komt hij toch.

☆☆☆

„Het niet als eenheid optreden van de genoemde christelijke partijen” leidt tot grote schade voor de geloofwaardigheid van de christelijke politiek.

Een veel gehoord en misbruikt argument. Want al wordt het veel gezegd, daarom is het nog niet zo. Je moet wel totaal blind zijn voor de geest van de tijd, als je niet ziet dat verdoezeling van verschillen de zaak van christelijke politiek veel ongeloofwaardiger maakt. Verkiezingsuitslagen maken dan ook wel duidelijk, dat daar waar men met één lijst uitkomt er stemmenverlies is. Een eenvoudig christen maak je niet duidelijk dat er dezelfde wortel van het geloof is met de R.K. Het is ook niet duidelijk te maken.

Waarom zouden we doen of er eenheid is, die geen enigheid des geloofs genoemd kan worden en zelfs niet mag worden?

Dat is gewoon bedrog. En de kiezers zien dat dan ook wel.

Wil men doorgaan met de A.R.P. verder in de vernieling te werken, dan moet men met dergelijke idealen aankomen. Een duidelijk eigen standpunt met een eigen echt Christelijke identiteit wint meer mensen en is beter voor het land.

Om alle misverstanden af te snijden: ik ben lid van de A.R.P. Nog wel.

Bestel direct!

Over enkele dagen komt het tweede deeltje van 'Hulp bij de Bijbelstudie' van de pers. Namelijk „De profeet Jona” van de hand van Prof. C. Veenhof. We wijzen er op dat we velen die het eerste deeltje bestelden moesten teleurstellen. Het was onmiddellijk uitverkocht. Een herdruk voor deze prijs is niet mogelijk. Laten daarom verenigingen en bijbelkringen die van plan zijn het boek Jona te bespreken een aantal exemplaren voor zich reserveren. De prijs is dezelfde als van het eerste deeltje.

Bestellingen dienen uitsluitend te geschieden op girono. 575663 ten name van G. de Kruijf, Troelstralaan 252 te Utrecht.

De prijs is 1 ex. f 1,75, 5 ex. f 7,50, 10 ex. f 14,—, 20 ex. f 27,—. Elke volgende 10 ex. f 13,50 meer.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

RAFELFIGUREN

Vele jaren geleden — lang voor de vrijmaking ons beroofde van kerkgebouwen en orgels — was ik nog organist. Het was wel niet zo'n enorm belangrijk orgel — maar het was een órgel, waar ik wekelijks mijn kerk bij mocht laten zingen. Een orgel, weet u wat dat is? Dat is als een levend wezen met duizend monden; een wezen dat kan vleien en spreken, dat kan roepen en gillen, dat kan kreunen en juichen. Ja, vooral juichen — daar is het orgel goed in.

Graag bleef ik na kerktijd een uurtje orgel spelen. Dat nam mijn jonge gezin blijkbaar niet zo erg kwalijk. Bovendien mocht ik de sleutelen van het kerkgebouw behoren: ik kon naar believen in- en uitgaan. Als de koster de tent op slot had gedraaid, kon ik er altijd nog uit.

En toen gebeurde het, dat er iemand met mij de kerk uitging — ongeveer een uur na kerktijd. Die iemand had zich laten opsluiten en was onzichtbaar toehoorder geweest. Hij was een stuk ouder dan ik en ik kende hem maar oppervlakkig. Geen kerklid, misschien ooit in een doopregister ingeboekt, maar verder zelfs van de kerkelijke franje afgefallen. Een kunstenaar — niet iemand die naar een preek kwam luisteren. Dat zei hij ook maar openhartig: ik kom hier om naar orgelmuziek te luisteren, zei hij. Ik heb die preken niet nodig, zei hij.

—o—

Zo iets is voor een jong gemoed wel erg verleidelijk. Dat een erkend kunstenaar naar „mijn” orgel kwam luisteren, liever dan naar een preek van een echte dominé, was natuurlijk erg vererend. Maar tegelijk drong het tot mij door: dat die eer aan de Koning van alle evangelieverkondiging ontnomen werd. En dat de kunstenaar zelf daar de dupe van dreigde te worden.

Ik heb getracht, iets in die richting kwijt te raken. Wist ik veel? Ik was geen getrainde evangelist, kon mijn verhaal nog maar moeilijk onder woorden krijgen. En dan: wie was ik, jonge kerel, tegenover een man, wiens gezicht door het leven gegroefd was? Hij was wellevend genoeg om me minzaam aan te horen; maar bleef erbij: als u

me in de kerk ziet is het om de muziek; de rest mag u houden. En ik was toen al listig genoeg om te denken: als hij maar eenmaal in de kerk komt, wie weet doet God vandaag nog wonderen.

Oude calvinisten zeiden: wil je nat worden dan moet je in de regen lopen; en wil je wedergeboren worden, dan moet je in de kerk komen. De evenredigheid is boeiend genoeg, vindt u niet? En iets in die richting dacht ik vermoedelijk ook: als die man dan maar in de kerk komt; het zal hem nooit kwaad doen. Terwijl het voor mij een aansporing was om zo goed mogelijk te spelen en hem niet teleur te stellen.

—o—

Daar werd enkele jaren geleden een populair liedje op de markt gebracht. Als ik me niet sterk vergis moet het van ene Ben Cramer zijn. Dat gaat over zo'n zwerver, die een kerkgebouw binnenliep — aangelokt door orgelklanken. Luister maar. Mag het even?

Dit is uw orgel, Heer,
dit is uw kerk.
'k Loop zo maar binnen, Heer,
net van mijn werk;
niet voor de priester, Heer,
of het antiek —
ik kom alleen maar, Heer,
voor de muziek.

Is het bezwaarlijk, Heer,
dat ik hier zit?
Maakt het wat uit, o Heer,
dat ik niet bid?
'k Ben niet hervormd of zo,
niet katholiek —
ik kom alleen maar, Heer,
voor de muziek.

Ik kom hier vaker, Heer,
haast elke week;
nooit bij een zondagsdienst,
nooit voor de preek.
Als je alleen bent, Heer,
zonder publiek —
nou dan geniet je meer
van de muziek.

Ik had een rotdag, Heer,
't lukte niet best,
'k werd door collega's, Heer,
ook nog gepest.
't Komt door uw orgel, Heer,
door uw trompet —
ik kwam haast ongemerkt
tot een gebed.

C. P. PLOOY - EDE

De brief van Jakobus

Voorhoede of achteraancomers?
(1 : 18)

We staan nog even apart stil bij dat 18e vers van Jakobus 1. Om u ter overweging enkele gedachten bij dit vers aan te reiken van dr Okke Jager (uit zijn Bijbels Dagboek, bij 28 nov.) en van prof. dr J. de Graaf, (uit zijn „Geloven met je handen”, ethisch kommentaar op de brief van Jakobus, een Eltheto-brochure, no. 25, 1967).
Komt de kerk achteraan of ze is ze voorhoede?
Zie ook K. Schilder over Jes. 9 : 14: zijn we kop- of staartprofeeten? Koplopers of nalopers? Wegbereiders of hekklesluiters?

Christenen zijn eerstelingen, zegt Jakobus. Eerstelingen van de schepping Gods. Heel de schepping wacht met reikhalzend verlangen op het openbáár worden van de kinderen Gods (Rom. 8 : 19). De schepping rekent op ons. Men wacht op onze woorden en nog meer op onze daden.
Niemand is zo vooruitstrevend, als een wedergeboren mens. Daar kan je niets aan doen, dat heb je bij je (2e) geboorte meegekregen. De „wereld” (zie vers 27) komt altijd achteraan.
De kerk mag voorop gaan. Met vaart en visie. Zij kan de toon aangeven en de weg wijzen. „Wij hebben een Woord voor de wereld”.

Weg met minderwaardigheidscomplexen en frustratiegevoelens!

In de tijd dat Jakobus zijn brief schreef, was het christendom *een nieuw geloof in een oude wereld*; nu, 2000 jaar later lijkt het christendom *een oude godsdienst* te zijn in *een nieuwe wereld*.

In de eerste eeuwen christendom vielen christenen op door hun manier van leven: zie hoe lief ze elkander hebben. De chistelijke leefwijze heeft de wereld beïnvloed. Er zijn instituten ontstaan (hospitelen, scholen, armenzorg) en gedragspatronen (eerbied voor de enkeling, nederigheid als deugd) die de antieke wereld zó niet kende. Nú is dit alles vanzelfsprekend geworden, ook voor niet-christenen.

Zijn we dan nog wel de voorhoede van Gods nieuwe schepping? Klinkt dat niet erg pretentius? Maar staat het christelijk geloof niet in het teken van de *hoop*? Verwachten wij niet een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarin gerechtigheid woont? (2 Petr. 3 : 13) En gaat deze verwachting ons niet als vanzelf motiveren tot het anticiperen op de toekomst? Geen achteraancomers, maar

voorlopers, die zich uitstrekken naar wat vóór hen ligt en jagen naar het doél, om de prijs der roeping Gods, die van bóven is, in Christus Jezus. (Filip. 3 : 14)

Allereerst hóórders gevraagd!
(1 : 19-21)

We wéten het allemaal zo goed, hoe het allemaal moet... en we laten onszelf zo graag hóren. We zijn liever leraars dan leerlingen (3 : 1). We kunnen beter praten dan luisteren. We vallen graag de ander in de reden. Interrumperen zit ons in het bloed. Tot in de kerk toe, zij het daar in gedachten. We geven ons niet zo gemakkelijk gewonnen. We weten het soms beter dan God in zijn Woord. We heffen de kreet aan van de gerechtigheid van Gods koninkrijk, maar wanneer onze toorn ontbrandt als iemand ons niet helemaal kan volgen, zou die boosheid, die geprikkeldheid, gerechtigheid voor God voortbrengen? Voor we gingen praten moesten we eerst eens een hele tijd stil zijn en luisteren, naar wat anderen zeggen, bovenal, naar wat God zegt.

Goed, dat gedicht is een draak. Accoord, het is een ballade van Jan Kalebas. Inderdaad, wij stoere calvinisten grinniken om zulke flauwe kul. Wij weten wel beter. Het gaat in de kerk om het woord, het Woord, het WOORD alleen — en de muziek is weinig meer dan een noodzakelijk kwaad. Als het orgel speelt kunnen we tenminste kletsen, maar als het Woord bediend wordt gaan we er voor zitten. Dan laten we ons geen knollen voor citroenen verkopen.

—o—

Allemaal van u te verdragen, beste broeder, lieve zuster. Als u maar in de kerk komt. En als u zich maar openstelt voor Gods Woord — door wie en in welke verpakking het ook bediend wordt. Wilt u wedergeboren worden, dan moet u erbij zijn. En als het mocht komen te staan te gebeuren, dat het wonder van de wedergeboorte zich aan u ging voltrekken; voor het eerst, of bij vernieuwing, mogelijk bij veelvuldige herhaling, zodat het tot een dagelijkse bekring mocht worden

dan zult u vermoedelijk die zwerfende kerkganger met andere ogen gaan bezien. Dan zult u die gereformeerde hoogmoed ten aanzien van de „buitenkerkelijke” daklozen misschien nog eens kwijtraken. Want de Schrift zegt dat vele laatsten de eersten zullen zijn; en dat velen van de eerste rij, die wekelijks „Heere Heere” hebben gezongen, buiten de relatiekring van de Heiland zullen vallen.

De vorige week spraken we met een paar jonge kerels. Ze gaven een vrije zaterdag, om een chronische zieke een leuke dag te bezorgen. Informerend naar de relatie tussen hen beiden en de zieke bleek die relatie deze te zijn: ze waren sedert kort onder de lichtschijn van het Evangelie geraakt en nu zochten ze mogelijkheden om iets te doen voor een medemens. Omdat ze hun vreugde-in-de-Heere (kennen we die term eigenlijk nog?) omdat ze hun blijdschap in daden moesten omzetten. Daarom.

En zulke gekke dingen zie je de laatste tijd ook in andere plaatsen. Dat jongemensen, bevrijd van de drugs, de kerk binnen lopen en open staan voor het evangelie. Het valt als een druppel op een hete plaat, als regen op een dorstig land. Zulke mensen hebben wat in te halen, reken maar. Ze grijpen driftig om zich heen — want liefde maakt ziende voor alle nood. Ze brengen een bloemetje hier en behangen een kamer daar; ze houden een huwelijk heel en redden een vriendje van de ondergang elders. Ze rekenen niet met eigenbelang, maar letten op het leed van de ander. Ze behoeven geen kerkelijke papieren te verdedigen — want die raken hen niet. Ze proberen wel in korte tijd de Bijbel te leren kennen en verbazen zich elke dag over de ontdekte bronnen van welvaart, die je voor twee tientjes kan kopen.

Zulke randfiguren, zulke kerkelijke zwervers, zulke daklozen, hebben beloften van voorrang in het koninkrijk der hemelen. Misschien

ziet u ze in de Waterloopleinkerk in Amsterdam. Misschien in de zomerse tentzending. Misschien in een Pinkstergroep, of op een studentencongres, of in een of andere Abri

Ik heb eens een collega gehad, die communist was. Ellendig kon hij tegen de fijnen te keer gaan. Maar na jaren kwam hij bij me aan: hij moest het aan me kwijt dat hij in de kerk verzeild was geraakt en met zijn vrouw wekelijks het Evangelie indronk; dat ze dagelijks zich bedronken aan de Bijbel, en dat ze kerkelijk werk zochten: evangelisatie en zangkoor en zo. Ze hebben zich te pletter gezongen. Een half jaar later kreeg ik bericht van zijn vrouw: na een operatie was haar man plotseling overleden. Maar vast in het geloof in Gods genadige schuldvergeving.

—o—

En nu terug naar de oude kunstenaar, die vele jaren geleden zich in de kerk liet opsluiten om naar „mijn” orgel te luisteren. Ik mocht de preken wel houden, zei hij; hij kwam alleen voor de muziek. Ook zo'n rafelfiguur. Ook een van de laatsten. Maar ook een, die beloften van voorrang had op het geordende kerkvolk.

Wel, u dacht dat deze man er een keer genoeg van had gekregen? Want dat alle verhalen geen gelukkige afloop behoren te hebben? Dan moet ik u teleurstellen. Het verhaal had wél een gelukkige afloop. De man is tot bekering gekomen en heeft de Heiland dankbaar aanvaard. Zo is hij gestorven. 't Kwam door uw orgel, Heer, door uw trompet. Hij kwam haast ongemerkt tot een gebed.

Eigenlijk een gek verhaal. Bekeringsgeschiedenissen en zo horen in de kerstboekjes thuis, die op zondagschool werden uitgereikt. Die zijn een eeuw over tijd. In het klimaat van welgeordende kerken, met formulieren en kerkordeningen, met enigheid en onenigheid, met vastigheden van instituut en organisatie en al die ellende meer

Maar pas even op. De regel van voorrang voor kerkelijke zwervers, die Gods genade aanvaardden; en de regel inzake vuurvaste verbondchristenen, die Gods genade in hun vestzakje meedragen; die regel gaat nog altijd op. U hoeft geen rafelfiguur te worden, om het koninkrijk der hemelen binnen te gaan. Maar als we de rafelfiguren met stoffer en blik tegemoet komen

dan staan we vrij ver van dat koninkrijk af. Lijkt me.

HULP BIJ BIJBELSTUDIE

Lijken we vaak niet op dat al te ijverige knechtje, dat al wèg is voordat zijn baas hem kon uitlegen wat hij van hem wenst?

Eerst luisteren en nog eens heel goed luisteren, — dan pas spreken of . . . misschien helemaal niet spreken, maar *doen* (vers 22). En in plaats van zo hoog van de toren te blazen: met zachtmoedigheid aannemen het in u geplante woord, dat heel uw leven kan behouden (vers 21).

Zachtmoedig betekent niet: halfzacht. Mozes heet de zachtmoedigste van alle mensen (Num. 12 : 13), maar hij heeft op krachtige wijze leiding gegeven aan zijn volk, — waarlijk geen halfzachte. Maar hij had geen hoog gevoel

van eigenwaarde, en hij heeft zelfs stilzwijgend aangehoord de onbillijke verwijten van zijn eigen broer Aäron en zijn zuster Mirjam.

Zouden we dan met náme niet zachtmoedig aannemen het Woord van God? Dat „aannemen” zal samengaan met „afleggen”. Je legt wat af en je neemt wat aan. Je legt wat af om wat aan te kunnen nemen. Je kunt het nl. niet tegelijk „hebben”. Leg af alle onreinheid en overmaat van boosheid, — en neem aan het in uw geplante Woord.

Voor „geplant” staat er in het grieks een woord, dat alleen hier voorkomt en moeilijk te vertalen is. Misschien is de vertaling van prof. Grosheide (K.V.) nog het meest te verkiezen: het Woord, dat samengroeit is. Dat Woord wordt nl. één, groeit samen met degene, die het hoort en aanneemt. Gods Woord werkt door in je leven en je vergroeit er mee. Die onreinheid en boosheid kun je nog afleggen, — maar wat met je samengegroeid is niet. Juist dat met je samengegroeide Woord kan je leren te onderscheiden, zodat je weet wat je van je doen en laten moet afleggen, omdat het niet

harmonieert met wat met je samengegroeid is: het Woord Gods. Van dat Woord zegt Jakobus tenslotte nog, dat het onze zielen kan behouden. „Kan” wil niet zeggen: het kan maar het kan ook niet. Er staat in het grieks een woord waar ons woord „dynamisch” van afgeleid is. Gods Woord heeft de dynamiek om te behouden!

Grosheide vertaalt niet: uw zielen, — maar: uw leven. En hij schrijft erbij: „Men moet hier aan het *gehele leven* denken, niet alleen aan wat wij ziel noemen; de *ganse mens* wordt, zo als hij leeft, door Christus behouden, indien hij het Woord aanvaardt” (K.V. p. 27).

Gods Woord *doet* het, uitgezaaid, in ons geplant, wortel geschoten, samengroeit met ons gevoelsleven en met ons gedachtenleven, met heel ons bestaan en ook inwerkend in de samenleving.

En zó „brengt het gerechtigheid voor God voort” (vers 20).

Verwacht geen nieuwe wereld (vers 18) van onze grote woorden, van opvlammende toorn, van de hardheid van het ongeduld, en door „al te rechtvaardig” te willen zijn (Pred. 7 : 16), en ook niet van revolutionair geweld.

De brief van Paulus aan Filémon, handelend over de verhouding „slaaf—meester” heeft eeuwen nodig gehad om tenslotte zo „samen te groeien” met onze christelijke samenleving, dat ze in de vorige eeuw de opheffing van de slavernij als vrucht afwierp. We zouden niet graag willen beweren, dat het geen groot schandaal blijft voor de christelijke wereld, dat het zolang moest duren. Maar toch werkt Gods Woord onweerstaanbaar door, tot sanering van „de ganse mens en het hele leven”. (Grosheide)

**„Een gesloten deur... een open venster.”:
de zorg voor de geestelijk gehandicapte naaste.**

Ouderverenigingen

Waarschijnlijk zullen de ouders, die nog maar kort geleden geconfronteerd zijn met hun leed, de komst van een geestelijk gehandicapt kindje, niet direkt bereid zijn naar een oudervereniging toe te stappen, als ze al van het bestaan daarvan op de hoogte zijn. De zuster van het consultatiebureau kan eventueel het contact hebben gelegd, of de ouders gestimuleerd hebben naar een oudervereniging toe te stappen. Velen voelen zich echter te gekwetst om het leed van anderen bij hun leed onder ogen te zien. Maar wanneer het kindje moeilijkheden gaat geven, anders of langzamer gaat reageren dan de andere kinderen, rijst bij de ouders de vraag: Hoe lossen andere ouders dat op? Hoe doen zij bepaalde dingen met hun kind?

De ouders zijn dan rijp geworden om de stap naar een oudervereniging te nemen.

Voor het ene ouderpaar zal dit proces sneller verlopen dan voor het andere, maar wanneer zij eenmaal temidden van andere ouders mogen luisteren naar de zorgen van anderen, dan kan het zijn dat hun hart opengaat in een stille schaamte: ... Mijn, ons leed is het enige niet... met als gevolg, dat er een gesprek mogelijk is met mede-ouders.

Gebieken is me echter, dat andere ouders na hun drempelvrees vol gespannen verwachtingen over de drempel heenstapten om er later op de avond zeer gedesillusioneerd weer over terug te gaan. Zij hadden problemen te horen gekregen waar andere ouders druk over aan 't discussiëren waren: die handelden over uitnuiplaatsing van hun kind, over werkvoorzieningen e.d.

Problemen, die opeens duidelijk uit de schemer opdoemden, waardoor de ouders tijgers en beren op hun weg zagen, omdat ze plotseling voor hun kind en henzelf in de toekomst een lawine van problemen op zich af zagen komen.

Een vader zegt: „Het leek wel alsof die ouders al zoveel verder waren in het verwerken van allerlei moeilijkheden... alsof zij al halverwege, en wij nog aan het begin van een moeilijke weg stonden...”

En het is waar: de ouders, de geestelijk gehandicapte en zijn broertjes en zusjes hebben nog een lange weg te gaan.

■ Taak Ouderverenigingen

Op die weg kan de Oudervereniging als hulp dienen. Adviezen en voorlichting worden gegeven, waar dat nodig is. De ouders kun-

nen bij de Oudervereniging (in verscheidene plaatsen bestaat deze) terecht met problemen van verschillende aard. Advies-groepen van mede-ouders en deskundigen worden meer en meer gevormd, en er wordt mee-gedacht met de zorgen van anderen.

De verenigingen vestigen voortdurend de aandacht op problemen en hiaten in de voorzieningen voor geestelijk gehandicapten. De wetgeving is al enige malen door hen beïnvloed; samen proberen ze steeds meer een werkelijke integratie mogelijk te maken van de geestelijk gehandicapte in de samenleving.

Zij doen dit — en met name door de vereniging Philadelphia wordt dit gedaan — onder het motto: „Niet alleen maar samen”.

★ Deze spreuk wordt ook veel gebruikt bij de landelijke collectes die eens per jaar worden gehouden.

Zij gaan uit van de drie verenigingen voor Sociaal Pedagogische Zorg voor Zwakzinnigen en van de drie Ouderverenigingen die er in Nederland zijn, en die in een Stichting samenwerken: het hierboven genoemde **Philadelphia**, protestants-christelijk georiënteerd, **Helpt Elkander**, dat neutraal is, en **Voor het Zorgenkind**, dat rooms-katholiek gericht is. De opbrengst van de collectes wordt verdeeld onder deze verenigingen; van het geld worden dagverblijven gebouwd, gezinsvervangende tehuizen (welke die geestelijk gehandicapten moeten opvangen) (waarvan de ouders er niet meer zijn of hen niet meer kunnen verzorgen), en short-stay-homes (kort-verblijf-tehuizen) die bedoeld zijn om ouders tijdelijk te ontlasten, die door ziekte of overspanning enige tijd onmogelijk voor hun kind kunnen zorgen.

Veel mensen in Nederland maken bezwaar tegen het houden van een collecte voor geestelijk gehandicapten. Immers, zeggen zij, moet de overheid niet voor hen garant staan? Ik dacht echter dat de hand uitsteken naar de geestelijk gehandicapte medemens een gedachte kan zijn die ons bewust maakt van onze eigen verantwoordelijkheid ten opzichte van die naaste.

★ Dat de drie Ouderverenigingen gezamenlijk naar buiten optreden, betekent niet dat de eigen aard van de verenigingen, die voortvloeit uit bepaalde overtuigingen, zou moeten worden verlaten. Er wordt ter dege rekening gehouden met de levensbeschouwing van de ouders.

Dit is goed, omdat het wezenlijke probleem, de geboorte van een

gehandicapt kind, een individueel probleem blijft, dat door de ouders zelf vanuit hun eigen visie wordt benaderd.

Dr Kruisinga, de toenmalige Staatssecretaris van het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid, zei in 1969 op een jaarvergadering van de Oudervereniging „Philadelphia” dat hierdoor „uw vereniging een zuurdesem kan zijn in de bijbelse zin van het woord, voor de maatschappij.”

Juist omdat elk van de drie verenigingen z'n eigen inbreng, z'n eigen visie mag houden.

De binnenverbandse vrijgemaakte kerken willen desondanks komen tot de oprichting van een eigen Oudervereniging „Dit Koningskind” (voor geestelijk en lichamelijk gehandicapten), welke volgens het eerste contactblaadje „duidelijk een vereniging voor onze eigen broeders en zusters wil zijn.”

Samen werken de verenigingen echter wel voor hetzelfde doel: de zorg voor de geestelijk gehandicapte steeds meer te verbeteren. Wanneer de ouders dáárvan door-

drongen zijn, zullen ze zich gaarne willen inzetten om dit doel na te jagen: ieder zorgenkind moet een verzorgd kind zijn!

De ouders die eenmaal volledig meewerken en tegelijkertijd steun geven en ontvangen, aan en in de zorg voor de mede-ouders, zullen zich niet eenzaam meer voelen. „Iemand is namelijk slechts eenzaam, als wij liefde geven die niet tot ons weerkeert.”

Dat de ouders een belangrijke taak kunnen hebben in het meewerken naar dat toekomstideaal: „ieder kind een verzorgd kind”, dat steeds beter verwezenlijkt wordt, blijkt wel uit de woorden van Professor Dr Hart de Ruyter: „Het waren niet de artsen of de psychologen die voor deze groep in het geweer kwamen, maar de ouders zelf.

De Ouderverenigingen hebben — althans in Nederland — de stoot gegeven tot een réveil in de zwakzinnigenzorg, dat momenteel in alle sectoren van de zorg en opvoeding doorwerkt.”

TINEKE VERBURG
Haarlem

J. MEESTER — AMSTERDAM

Boekbespreking

Afrika Map

In september jl. is door de NBG/NZR onder de titel Afrika Map een bundel informatie over de Afrikaanse christenheid verschenen. Keurig uitgegeven in een omslag van soepel, doorzichtig plastic is op attractieve manier in deze map heel wat heldere informatie over het huidige Afrika bijeengebracht door NBG en NZR. Achter deze misschien voor een enkele lezer wat geheimzinnig aandoende initialen, gaan het Nederlands Bijbelgenootschap en de Nederlandse Zendingsraad schuil. Het huidige Afrika dat is nogal wat. Binnen een eeuw hebben zich in Afrika schoksgewijs een aantal diep ingrijpende ontwikkelingen voltrokken — revolutionaire ontwikkelingen — waarvan dit werelddeel voorlopig nog niet gekomen is. Om iets van die stormachtige veranderingen aan te duiden: tussen 1950 en 1968 verwierpen veertig Afrikaanse landen hun zogenaamde onafhankelijkheid. Met onafhankelijkheid bedoelen we hier hun onafhankelijkheid van koloniale Europese overheersing. Dit uiterst snelle dekolonisatieproces van Afrika kan in de wereldgeschiedenis als een staatkundige omwenteling worden beschouwd, die zijn weergave niet heeft, schrijft D. v. d. Meulen terecht (17). Hoe was die snelle verandering mogelijk? De volgende factoren waren van groot belang. De veranderende machtsverhoudingen in de wereld. Grote Europese mogendhe-

den werden op wereldniveau tweede rangs naties. Dat gebeurde doordat twee nieuwe dominanten opkwamen. Amerika en Rusland. Amerika had ten aanzien van het Europese kolonialisme zijn twijfels. Was het niet zelf bij zijn ontstaan als bond van vrije staten op het westelijk halfrond, ontstaan tengevolge van een vrijheidsstrijd tegen het koloniserende moederland, Engeland? En Rusland, uit een bloedige revolutie ontstaan, had zich principieel tegenstander verklaard van alle zogeheten imperialisme van de westerse koloniserende landen. Na de tweede wereldoorlog kwamen de Afrikaanse politieke partijen tot grote krachtsontplooiing en de oppositie tegen het beleid van de koloniserende mogendheden nam toe. Voorts stegen de kosten van het koloniaal bestuur dermate dat de „moederlanden” geen of weinig economisch nadeel ondervonden bij het doorsnijden van de koloniale banden. Toch heeft het kolonialisme diepe sporen nagelaten. Goede sporen. Maar ook kwade. En spanningen! Spanningen, die een harmonieuze ontwikkeling in de weg staan. Er is staatkundige verbrokkeling. Er zijn onevenwichtige economieën. Er botsen gedachten en ideologieën. Er zijn uit het Westen culturele invloeden ingekomen die wezensvreemd zijn aan de Afrikaanse cultuurpatronen. Er is in onderscheidene vroegere koloniale landen een Afrikaanse élite opgekomen van de in westerse cultuur opgevoede intelligentsia. Die intelligentsia grijpt hier en daar naar de politieke macht, zodat veelbetekenend wordt gesproken over een neokolonialisme, een nieuw kolonialisme, van een bovendrijvende laag van inheemsen, die door de westerse studiemolen zijn heengegaan en nu profiteren van hun macht over de niet-westers-ontwikkelde inheemsen. Door in een bijzonder bevoorrechte positie te leven en te reizen in luxe, die vaak door het Westen is en wordt verschaft, zijn deze mensen nú de heren!

HIJ KOMT (II)

JACOB: „Op Uw heil wacht ik, o Here”
Gen. 49 : 18.

Hij komt, Hij komt, ik wacht Hem met verlangen,
ik voel mij van een zware last bevrijd;
nu Juda de belofte heeft ontvangen,
nu wacht ik Here, op Uw zaligheid.
Sinds ik die nacht bij Pniël heb gestreden,
en ik, verliezende, Hem overwon,
heb ik mijn onmacht aan Zijn hart beleden;
— Als ik mijn leven nog eens leven kon! —
Hij komt, Hij komt, ik zie Zijn engel wenken,
ik zal van aangezicht tot aangezicht
Jahweh aanschouwen, die Zijn heil zal schenken,
die alle volkeren der aarde richt.

Uit: „een boom in de wind” - nel benschop. - uitg. kok, kampen

Wat de inhoud van de Map betreft, deze is rijk geschakeerd. Het eerste hoofdstuk: **Wat is Afrika?** bevat b.v. een staatkundige kaart van Afrika, een beschrijving van de ontwikkeling naar de huidige kaart van Afrika enz. enz.

Hoofdstuk twee gaat over de **oude kerken** in Afrika. Dat zijn de christenen in Egypte, de christenen in Ethiopië. Dit bevat een impressie van een Koptische kerkdienst van de hand van de heer G. Leene. Hoofdstuk drie gaat over de **zendingkerken**. Daarmee worden bedoeld die kerken die uit de zendingsarbeid van de laatste anderhalve eeuw zijn voortgekomen. Hoofdstuk vier heeft enkele artikelen over de **onafhankelijke kerken**. Dat zijn die kerken, die beter groeperingen genoemd kunnen worden, die ontstaan zijn uit kerk scheuringen en afscheidingen. Vroeger werden deze groeperingen, die vaak zeer extreem zijn, aangeduid met misprijzende, diskwalificerende namen als syncretistisch, sectarisch, nieuwheidens, magisch-religieus enz. In de laatste tijd worden deze namen vervangen door meer beschrijvende namen zoals separatistisch, profetisch, ethiopisch, zionistisch, spiritistisch enz. De oecumenische beweging heeft een bijdrage gegeven tot een meer fenomenalistische beschrijving waarin de waarheidsvraag naar de achtergrond wordt geschoven en het verschijnsel als zodanig wordt signaleerd zonder een normatieve waardering of poging daartoe. Dit laatste ligt geheel in het streven van de oecumenische beweging en de Wereldraad van Kerken. Het doel van deze beweging is immers alle religieuze kringen, kerken en gemeenschappen tot elkaar brengen op grond van het verschijnsel religieusiteit en niet op grond van een positief christelijk geloof.

Na deze vier hoofdstukken volgt dan nog landen-informatie. Dat wil zeggen over Ghana, Kenya, Rwanda en Tanzania en het kerkelijk leven en de zendingsarbeid aldaar wordt nadere informatie gegeven. De reden van de keus van deze vier landen uit de 42 Afrikaanse landen is, dat deze landen de voornaamste landen zijn waar Nederlandse zending

werkt... We begrijpen het motief, maar vinden het niettemin jammer dat over de zending in Zuidelijk Afrika en met name in Natal geen informatie wordt verschaft. Jammer omdat in dit gebied de zendingen uit onze kerken werkzaam zijn en onze gemeenten vanzelfsprekend grote belangstelling hebben voor de zending in dit gebied. Bij de verschillende onderdelen wordt telkens naar literatuur van deskundigen verwezen. Wij vestigen graag de aandacht op de ruime en gemakkelijk hanteerbare informatie die in deze bundel is bijeen gebracht. De informatie is vrij objectief, dunkt mij, voorzover objectiviteit mogelijk is zelfs bij het geven van informatie. Absolute objectiviteit is zelfs bij het verstrekken van informatie onbereikbaar.

Een paar kritische opmerkingen in het kort tenslotte. In de bundel merkt men niets van

C. VEENHOF — KAMPEN

Persschouw

★ Een franse theologische faculteit en nog wat

In het Reformatorisch Dagblad — dat voortreffelijk „Kerknieuws” levert — stond een paar weken geleden een artikel over een „Schriftgetrouwe” theol. faculteit die voor acht jaar in Frankrijk werd opgericht. Men heeft dat gedaan omdat de bestaande theol. faculteiten — die van Parijs, Montpellier en Straatsburg — volledig onder de invloed van allerlei „nieuwe theologie” staan.

aandacht en opmerkzaamheid voor scheuringen die voortkwamen uit geloofsgehoorzaamheid. Men lost met betrekking tot het z.g. „kerkelijk vraagstuk” (van Europa en van Afrika) dat overal in de christenheid bestaat, niets op door **algemene** veroordelende uitspraken als „het schandaal van de versplintering” in het artikel van John S. Mbiti op pag. 77, om maar één voorbeeld te geven. Zulke uitspraken liggen wel in de algemene lijn van het spreken over het kerkelijke vraagstuk in de kringen van de Wereldraad. Daar vindt men de verscheurdheid de **grootste zonde** zonder dat de vraag **wat is waarheid** op reformatorisch christelijke wijze aan de orde komt. Als deze vraag niet aan de orde komt, omdat dit niet kan in deze samenwerkingskringen, is duidelijk dat deze opvatting omtrent „geloof” geheel strijdig is met dat wat de bijbel leert omtrent geloven en geloof. Voorts merkt men in de opstellen die deze bundel bevat, niets van een onderscheiding der geesten, die in de „christelijke cultuur” van het Westen zo'n rol gespeeld hebben en nog spelen, en die verpakt in het „christendom” dat uit Europa naar Afrika gebracht is, mee-overgebracht zijn naar dat werelddeel. We zouden dit bij informatie over deze belangrijke materie teneinde de studie te dienen mogen verwachten. Niets wordt opgemerkt omtrent humanistische invloeden; niets over het neo-protestantisme, dat in het kerkelijke leven en in de zendingen zoveel verwarring en verduistering van de dingen die eenmaal den heiligen overgeleverd zijn heeft gebracht. Niets van historisme en relativisme, die zo diep in de hedendaagse theologie zijn ingedrongen. Ten laatste. Een opvallend gebrek is, dunkt mij, dat ook helemaal geen informatie wordt gegeven over de diepe problematiek van het vraagstuk van de ontwikkelingshulp. Dit is een heel belangrijke omissie in deze bundel. Als de voortekenen niet bedriegen komt van nu af aan juist deze problematiek in het Westen de aandacht vragen.

Bij het gebruik zij men gewaarschuwd!

De genoemde theol. faculteit is gevestigd in de buurt van Parijs, in Vaux-sur-Seine. Deze faculteit begon met 5 studenten in 1965, nu studeren er al 45.

De in Frankrijk vertoevende ds Schalkwijk schreef over deze theol. faculteit o.a. het volgende: Ik neem wat hij schreef over via „Waarheid en Eenheid”. De opmerkingen tussen de fragmenten van het artikel van ds Schalkwijk zijn van ds Akkeman, die de rubriek „Persschouw” in de „Waarheid en Eenheid” verzorgt. Hier volgt het uie W. en E. geknipte:

„In een theologische wereld die zich boven de Schrift plaatst, haar beoordeelt en bekritiseert, die de grote Bijbelse waarheden relativerend of elimineert, wil deze faculteit een werktuig in Gods hand zijn om de Waarheid te verkondigen zoals die in de gehele Schrift tot ons komt. De Bijbel is voor de faculteit niet een studieobject waar de wetenschap zich mee bezighoudt, naar Vaux-sur-Seine om theologie te doen, haar conclusies uit trekt en daar theorieën over houdt, maar is in haar totaliteit de absolute God-

delijke openbaring waar de theoloog in eerbied naar luistert en die hij in het bewustzijn van zijn zwakheid met Gods bijstand wil begrijpen”.

Verder lezen we:

Het is merkwaardig te constateren dat de faculteit in Vaux-sur-Seine een heel oud reformatorisch gegeven heeft opgediept, een gegeven zoals onze Voetius aan zijn Utrechtse hogeschool eveneens voorstond; namelijk het paren van een vrome levenswandel aan de studie. Men gaat niet maar om klaar te worden gemaakt voor het ambt: hetzij predikant, hetzij evangelist, hetzij zendeling. Praktisch en geestelijk wordt de student voorbereid op het milieu dat hem wacht. Ds Schalkwijk: „De theologische vorming krijgt pas zijn volledige zin als dat gebeurt in het kader van de opdracht door Jezus Christus gegeven om het Evangelie te verkondigen en Zijn kerk te bouwen.

De grondslag?

Uit de brochures die men kan aanvragen per adres „Faculté Libre de théologie évangélique, 85 Avenue de Cherbourg te 78740 Vaux-sur-Seine, wordt men al spoedig de grondslag gewaar: Gods Woord, de Drie-Eenheid Gods, de belijdenis omtrent Jezus Christus en de H. Geest, de zondeval van de mens, rechtvaardiging en verzoening en noties omtrent de ware kerk, het zijn alle bekende klanken. Ook stelt men zich principieel op tegenover Rome en de kerken die met Rome in zee willen gaan.

Welnu, aan deze faculteit doceert dit cursusjaar ook de bekende drs H. de Jong, predikant van de Geref. Kerk Vrijgemaakt (buiten verband) te Amsterdam. Deze verblijft een week per maand in het Franse plaatsje. Hij doceert de inleiding tot het Oude Testament, exegese en semitische talen.

Waarbij kan aangetekend, dat drs De Jong tevens studie-begeleider is van de theol. studenten uit de kring van de „buiten-verbanders” aan de V.U. en in Apeldoorn.

Men was in 1965 in Vaux-sur-Seine op de grote toeloop niet bedacht —

...en thans heeft men moeten overgaan tot de aankoop van een terrein vlakbij de hogeschool waar een internaat voor de studenten wordt gebouwd. Onder leiding van „doyen” (deken) prof. J. Winston (50 jaar, Amerikaans theoloog), die aan de Vrije Universiteit te Amsterdam zijn doctoraal deed, probeert men een tehuis voor de thans nog overal op kamers wonende studenten te scheppen.

De hogeschool is interkerkelijk van opzet en afgestudeerden kunnen predikant worden in diverse kerken als de Vrije Kerken, de Baptistengemeenten, de Geref. Kerken enz. Velen gaan ook de zending in.

Worden hier met de Geref. Kerken onze Kerken bedoeld? 't Zou een beste zaak zijn. Vaux-sur-Seine is een **volwaardige** faculteit — en wat meer is: men wil er **buigen** voor Gods Woord.

Tot zover „Waarheid en Eenheid”. Ik was reeds lang bekend met deze Franse theologische faculteit. O.a. hierdoor dat zij lange tijd geleden zich tot mij wendde om inlichtingen over een zekere drs H. de Jong die predikant was in Amsterdam.

Hoe die inlichtingen waren zal iedereen die de gang van zaken rondom de opleiding voor de dienst des Woords zoals die door onze kerken momenteel wordt verzorgd, wel begrijpen. Maar — die zal ook beseffen dat ik deze inlichtingen met een zéér bezwaard gemoed heb gegeven! En dat mijn onrust nog toenam toen men drs De Jong deze leeropdracht gaf!

Kerknieuws

Aangenomen naar Haarlem: ds M. Bakker te Maastricht (2e beroep).

Ds Joh. den Ouden — Het was 7 januari jl. veertig jaar geleden, dat ds Den Ouden het ambt van predikant aanvaardde in de gemeente te Campen (Oost-Friesland). Vandaar vertrok hij naar Harkstede, waar hij op 17 december 1939 intrede deed. Na zijn emeritaat vestigde hij zich in Rijssen en sloot zich aan bij de kerk te Nijverdal. Ds Den Ouden gaat nog regelmatig in onze kerken voor in de Dienst des Woords.

Ds H. C. van Garderen — Ds Van Garderen te Breda is door ziekte verhinderd zijn ambtelijke werkzaamheden te verrichten.

Soemba-Borneo (50) — De gebouwen te Parai Puluhamu zijn klaar, zo schreven we een vorige keer. In 1971, toen de fam. Goossens voor de tweede maal naar Soemba ging, nam het werk een aanvang; thans is het dus gereed. Voorheen was Mau Maru de vestiging van „de zendeling”; in de jaren dertig is daar eerst een verpleger werkzaam geweest, daarna zijn ook de ouders van ds Goossens daar gaan wonen. Maar huis en bijgebouwen hebben alle geleden onder gebrek aan onderhoud gedurende de oorlogsjaren en verder is alles in de tropen minder duurzaam dan in Europa. Men moest dus wel vernieuwen en toen werd tot verplaatsing naar 't landschap Rende besloten. We kregen een enthousiaste brief uit Soemba. „Nu we dan sinds 23 oktober jl. in ons nieuwe huis zitten (na een jaar in één van de andere gebouwen onderdak te hebben gehad) en ik de beschikking heb over een prachtig ruim kantoor, waar de schrijfmachine a.h.w. permanent „in de aanslag” opgesteld kan blijven, hoop ik dat het mogelijk zal zijn om in de toekomst ook de correspondentie geregeld bij te houden. (Daar heeft het nl. de laatste maanden wel aan ontbroken.) Wat een genot overigens, dat nieuwe huis met een overvloed van ruimte. Eindelijk is er een eind gekomen aan het kamperen, zegt mijn vrouw herhaaldelijk. Want zowel in Mau Maru als in onze tijdelijke behuizing hier had het meer weg van kamperen dan van wonen. Bepaalde dingen hadden vanaf 1968 ingepakt gestaan omdat we geen ruimte hadden om het te bergen en eerst nu kwamen wij ertoe om bepaalde kisten uit te pakken. Al onze vier kinderen hebben tot nu toe altijd samen op één kamer moeten slapen, maar nu hebben ze dan eindelijk een eigen plekje... En ze hebben ook nog een speelkamer, die tevens

als leslokaal dienst doet, waar ze dus „school krijgen”. Overigens is van de school in het afgelopen jaar niet zoveel terecht gekomen.” En dan schrijft hij verder nog over dia's, die we vroegen. Er zijn filmpjes ontwikkeld, maar niet ingeraamd (in Australië) en dat zal nu gebeuren. Het zal dus nog wel even wachten zijn, vóór we die kunnen vertonen. Dat behoeft trouwens niemand te remmen ons te vragen eens op een gemeentevergadering over Soemba te komen vertellen, want de bestaande serie is ook wel heel oriënterend t.a.v. het leven op dat eiland en omstandigheden, waaronder het werk daar verricht wordt. Aanvraagadres: Schrijnwerkersgaarde 51, Den Haag.

Nieuws uit breder kring

Evangelisatiejaar Leger des Heils Onder het motto „Wees meer, evangeliseer” staat het jaar 1974 in het Leger des Heils in het teken van een wereldwijde „evangelische kruistocht”. Het is de bedoeling, dat alle officieren en soldaten over de gehele wereld dit jaar bijzonder actief zullen zijn om „de onbekeerden te bereiken en voor Christus te winnen”. In Nederland wordt één van de hoogtepunten: een 48-uur non-stop evangelisatie „bombarde-ment” in Amsterdam.

Ruim huis, met voor- en achtertuin, c.v. te huur als

VAKANTIEWONING in Dalfsen (Ov.)

Van 29-6 tot 13-7 en 27-7 tot 10-8.

Slaapgelegenheid voor 7 personen.

Omgeving zeer bosrijk. Zwembad aanwezig (verw.).

Fam. L. W. Mol, Eschstraat 19, tel. 05293-1783

ISRAËL HET UITVERKOREN VOLK EN DE 70 WEKEN VAN DAN.

H. W. den Haring

Waarheen leidt het conflict in het Midden-Oosten? De 70e of laatste jaarweek zal nu spoedig aanbreken waar Israël uit hun laatste verdrukking door Christus gered wordt.

2e herziene druk.

Uitgave: Comité De Waarheid der Schriften. Rotterdam. Tel. 010-652972. Giro 346974.

Prijs f 2,50 + 60 ct.

Avondmaal

In het pas verschenen document over de eredienst voor de r.k. synode in West-Duitsland wordt de deelname van r.-katholieken aan protestantse avondmaalsvieringen sterk afgeraden. Volgens het document moet men niet doen alsof er spoedig een eenheid in geloof zal zijn. Mocht een rooms-katholiek in geweten toch goede redenen hebben een avondmaalsviering bij te wonen, dan „moet hij daarbij voor ogen houden, dat zijn thuis-zijn in eigen kerk niet in gevaar mag komen”.

Voor een rustige vakantie,

VOLLEDIG PENSION AANGEBODEN

in het Noorden des lands. In bosrijke omgeving.

Geschikt voor echtparen.

Billijk tarief.

Br. onder nr. 25174 bur. Opbouw, Slotlaan 220, Zeist.

Ons vakantie reisplan 1974 Oostenrijk

Deze Unieke Jongerenreis naar het Bregenzerwäld gaan wij deze zomer weer doen en wel voor de 15de keer.

Door de vele aanvragen gaan wij dit jaar een keer meer doen. Vorige jaren moesten wij vele teleurstellen, omdat wij volgeboekt waren.

De kampeerboerderij van Mevr. Platz in het bergdorp Schwarzenberg geeft ons volop gelegenheid van de kampreis te genieten. De prijs alles inbegrepen verzekering etc. etc.

De data is als volgt:

1 juli t.m. 10 juli — 10 dagen f 350,—

12 juli t.m. 23 juli — 12 dagen f 420,—

29 juli t.m. 7 aug. — 10 dagen f 350,—

9 aug. t.m. 20 aug. — 12 dagen f 420,—

Aanmelden bij de kampleider: Jan Wijnsma, Langrouwsterweg J 296a, Ooster-Nijkerk. Friesland. Tel. 05192-293 b.g.g. 294.

MEANDER COLLEGE

Christelijke Scholengemeenschap
ATHENEUM - HAVO - MAVO

Omdat onze godsdienstleraar na 9 jaar de gemeente ingaat, vragen wij per 1 augustus 1974 een

THEOLOOG

te benoemen in een 1e graads volledige betrekking.

Wij zoeken een jonge en energieke collega van wie wij verwachten:

- advies en inspiratie voor leerlingen, docenten en schoolleiding bij het zoeken naar de identiteit van de christelijke school;
- stimuleren van bijbelstudie, ook tijdens de lessen, om te komen tot de zekerheid van het geloof in Jezus Christus;
- begrip en eerbied niet alleen voor de kritische instelling van de opgroeiende jeugd, maar ook voor de zeer verschillende levensovertuigingen van hun ouders;
- meedragen van verantwoordelijkheid voor een goede gang van zaken in het algemeen en voor die van de sectie godsdienst in het bijzonder.

Sollicitaties bij de rector drs G. Veenhoven, Pieter Steynstraat 14, Zwolle. Telefoon 05200 - 33904 (huis 05200 - 15193).

Redactieleden

Ds H. Amelink
Ds G. Janssen
Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Prof. C. Veenhof
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink,
Lekdijk 82 b,
Langerak (Z.-H.)
Tel. 0 1843 - 232

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 22,50 per jaar
f 11,75 per halfjaar
f 6,15 per kwartaal
Buitenland: Europa
en zeepost f 30,—
Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie
Rotterdamse Rijnweg
174, Rotterdam-8
Tel. 010 - 153535
Giro 40.49.45

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.